

Cemal Süreya'nın şapkası

Papirüs'ten Başyazılar, Süreya'nın dergideki başyazılarından oluşuyor. Deneme kıvamındaki bu yazılar peş peşe okununca geçmişin ve günümüzün fotoğrafı fluluktan kurtularak daha bir netleşiyor

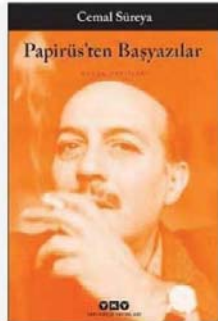
Yalçın Hafçı

Bazı şairler savaş baltası olup gömülürler, günü geldiğinde çıkarılıp kullanılırlar ve geri gömülürler. Cemal Süreya böyle bir şair olmadı hiç. Çünkü düşüncesini estetik boyuta başarıyla transpoze etmeyi başarmıştı o.

Aynı tutumu, Süreya'nın yaşam ve edebiyat mücadelesiyle özdeşleşmiş Papirüs serüveninde de görürüz. Ayrıca edebiyatımızın dönüşümler ve sıçramalar yaşadığı bir dönemi anlamak için de ona bakmak gerekir. Dergiler için edebiyatın kılcal damarı denir ama Papirüs daha fazlasını hak ediyor. 1960'tan 1980'e kadar kesintili olarak yayın hayatını sürdüren dergi, dönemin nabzını tutabileceğimiz ana damarlardan biri olduğu kadar, ona yön veren etki gücüne de sahip. Etki gücü günümüz için dahi geçerli. Hâlâ o anlayışın bireyci sanatla toplumcu gerçekliği kuralcılığa değişmeden birbirinin içinde eritmesinden öğreneceklerimiz var.

60'lı yıllar

Papirüs'ten Başyazılar, Süreya'nın dergideki başyazılarından oluşuyor. Deneme kıvamındaki

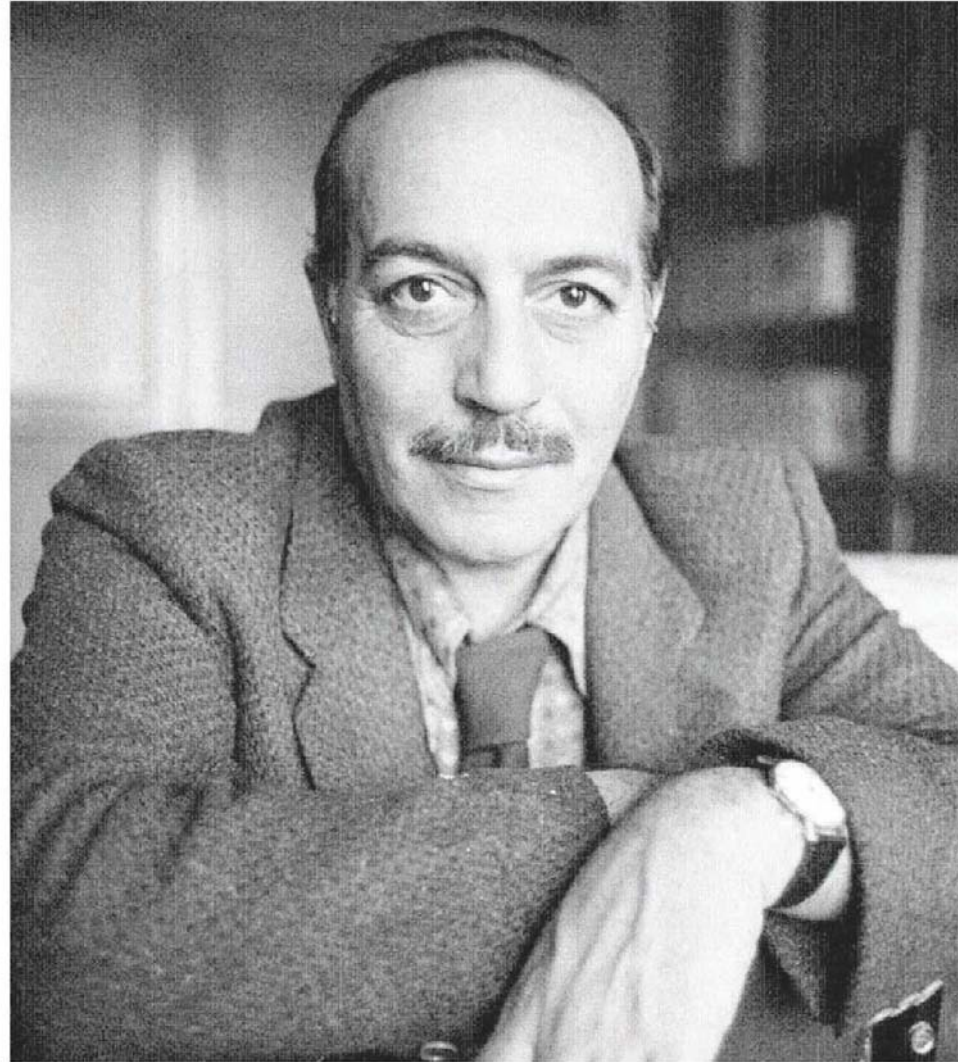
PAPİRÜS'TEN BAŞYAZILAR
Cemal Süreya
YKY, 2015

bu yazılar peş peşe okununca geçmişin ve günümüzün fotoğrafı fluluktan kurtularak daha bir netleşiyor. Zira 60'lı yıllar hem edebiyatımız hem de toplumsal açıdan çözümlü yeniden oluşma dönemidir. Bir anlamda çocukluktan ergenliğe, belki de felsefede olduğu gibi mitostan logosa geçtiğimiz, içlemi kaplamından fazla olan bir atılım sürecidir. Bu silkinin belirtmelerini, eleştirisini ve coşkusunu görüyoruz Süreya'nın edebi tat da aldığımız yazılarında.

Papirüs'teki ilk dönem yazıları "geçek bir ayıklanma" üzerine sıkı eleştirilerden oluşuyor ve edebiyattan başlamıyor işe. Aynen şu cümleleri yazıyor işte: "...ekonomik, toplumsal ayıklanmasını hayata geçirememiş bir ülkenin demokrasisinde tarihsel ve geçici nedenlerle çarkın başında bulunan öyle bir küçük grup vardır ki her şey o grubun kavgasına, aşkına, fantazisine göre ayarlanmıştır."

Bazı açılardan zaman hiç geçmiyor sanki. Sonra da aydın eleştirisine yer veriyor Süreya ve bu yöndeki sözleri bize Sartre'nin aydın tanımını anımsatıyor. "Çabası, egemen sınıfa suç sayılan kimse" olarak gördüğü aydını ele alan Süreya, "Tepki skolastiği" olarak tanımladığı cumhuriyet aydınının tartışmadan hor görmesini, incelemeden kestirip atmasını da bilhassa yeni palazlanan Türk sağının tutarsız bakış açısını da billurlaşmış ifadelerle mahkûm ediyor.

Aynı zamanda 27 Mayıs'ın tetiklediği koşullar içinde, dünyanın düşünsel ve sanatsal birikiminin dilimize çevrilmesiyle artık köylere kadar erişerek halklaşan yeni bir aydın sınıftan bahsediyor coşkuyla. Umudunun da burada olduğunu pek çok yazısında görüyoruz. Hiçbir yazısında bunalıma girerek estetik dünyasına sığınmış olarak görmüyoruz Süreya'yı.

Cemal Süreya

Eleştirmen kimliği

Süreya, kaç türlü şapka giye içi çiçeklerle dolu. Memleketin ve sınıf savaşımının ideoloğu kimliğinin dışında elbette edebiyat eleştirilerine de yer veriyor. Açık seçik örneklerle sahici edebiyatla yutturmaca olanı birbirinden ayırıyor. Örneğin bu yazıların birinin sonunda:

"Sanatın bir şey söylemeyeceği düşüncesi yıkılmıştır" diyor. Ayrıca konuşma dili ile şiir üzerine evrensel sentezleri ve geleneği çok önemsemesine karşın Tevfik Fikret, **Nurullah Ataç** gibi duayenleri derinlemesine çözümlerle yönelttiği eleştirileri çok çarpıcı.

Kitabı okurken Süreya'nın

bütün sorunları tek unsura indirgemeyecek kadar sistemli düşünmesini ve yazılarının hâlâ çok taze olduğunu bir an için bile unutmamam. Bunu en iyi anlatansa Süreya'nın alıntıldığı şu cümledir: "Tarih, insan toplumlarının ayıklayıcı bir hikâyesiyse, sanat da bileşik bir anlatımı oluyor".